

ORGANIZACIÓN, FUNCIONAMIENTO E PAPEL DO CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ (CPNL) NO ESPALLAMENTO E COORDINACIÓN DOS SERVICIOS LINGÜÍSTICOS EN CATALUÑA. O CPNL, UN MODELO DE ORGANIZACIÓN PARA A INTERVENCIÓN LINGÜÍSTICA

*Carles Anguela
Consorti per a la Normalització*

Antecedentes

Para comprender a existencia do *Consorti per a la Normalització Lingüística* (de aquí en diante CPNL) como axencia de intervención lingüística temos que remontarnos no tempo e tamén temos que debuxar o espacio no que se atopa o CPNL compartindo responsabilidades na execución da política lingüística en Cataluña con outros axentes de normalización lingüística.

O grande obxectivo desta política lingüística, amplamente desenvolvida en Cataluña, vense sendo desde hai anos converter o catalán nunha lingua de uso diario que lle permita sen discusión ser a lingua propia do territorio. É dicir, a política lingüística e os axentes dinamizadores desta non se concibiron nunca coma simples instrumentos para o mantemento dunha posición, máis ou menos aceptable, da lingua catalana, senón que todo o traballo diríxese cara á consecución e consolidación dun marco no cal se poida vivir plenamente en catalán.

Ímonos situar entre as dúas grandes coordenadas do tempo e o espacio para buscar a orixe: o nacemento do CPNL. Inmediatamente, ó situármonos nesas coordenadas, con toda seguridad aparecerán outros tipos de organismos que ademais do CPNL tamén comparten tarefas no longo proceso da normalización lingüística en Cataluña, pero en ningún caso nos imos entreter en comparación nin de carácter competencial nin de tipo organizativo. Do mesmo xeito, tampouco imos realizar ningún tipo de referencia ó desenvolvemento particular do catalán respecto a outra linguas que se atopan no seu mesmo *status* político, ben sexa a súa propia o galego, o éuscaro, o irlandés, o occitano ou calquera das outras linguas que conforman o grande mosaico lingüístico de Europa.

Non o faremos porque, entre outras cousas, todas as singularidades que atoparíamos non terían porqué afectar dun xeito determinante a aquilo que, ó meu ver, é esencial no caso do CPNL, e é que, alén da vontade política, unha vez concretada, imos describir un modelo de organización administrativo-técnico orientado á prestación dun servizo público.

O CPNL nace oficialmente o 11 de outubro de 1988, xustamente agora cumprese os seus primeiros dez anos de singradura. De feito, a posta en marcha definitiva sitúase durante o curso académico 88-89, e é no mes de setembro de 1989 cando realmente o CPNL dispón do seu primeiro orzamento.

Pero, ¿que sucedeu ata 1988-1989 no panorama da política lingüística en Cataluña? Pois en 1989 pódese dicir que culmina a primeira etapa da historia da política lingüística catalana. Dos primeiros cambios sociolingüísticos perseguidos, da estructura organizativa encargada de executar a política lingüística e tamén conclúe o marco referencial de actuación desta estructura. Os obxectivos deste marco de actuación na década dos 80 centráronse basicamente en dous: a sensibilización cidadá, para que comezara a entenderse o uso oficial da lingua e,

fundamentalmente, a extensión do coñecemento do catalán. Nese segundo obxectivo da década dos 80, que aínda se mantén hoxe, radica un dos elementos que motivan a creación do Consorcio.

A segunda etapa da política lingüística catalana, que poderíamos situar a partir do ano 1990, centrarse case nun obxectivo único: a promoción e extensión do uso público da lingua.

Durante o primeiro período da política lingüística, na década dos anos 80, o espacio organizativo e executor da política lingüística en Cataluña ocúpao, por un lado, primordialmente o goberno autónomo, algúns entes locais por outro lado e unha serie de organización culturais e sociais, que impulsan a normalización por conta propia, dado que están plenamente enraizados no territorio e forman parte do modelo asociativo do país como parte esencial do que ata hoxe se veu denominando sociedade civil catalana. Ó meu ver, estas organizacións tamén desenvolveron un papel histórico e notable no mantemento da lingua, sobre todo, durante o franquismo e tamén, como motor de arranque, de dinamizador fronte ás administracións no período do posfranquismo e a reforma democrática do Estado, entre 1975 e 1980, momento no que xa se restableceu o goberno autónomo, cun proxecto político de marcado carácter de recuperación nacional, e os primeiros concellos democráticos contan cunha certa bagaxe institucional e social.

Quero precisar que cando falamos do proceso de normalización lingüística e das axencias de normalización lingüística en Cataluña, falaremos sempre de intervención sobre o segmento demográfico composto polos maiores de 18 anos, dado que o proxecto político do goberno autónomo da década dos 80 tivo claro que no ensino obligatorio debía residir boa parte da solución da extensión do coñecemento da lingua para asegurar a base do seu propio futuro.

Neste marco, pois, achamos que desde o goberno autonómico -a *Generalitat de Catalunya*-, créase a Dirección Xeral de Política Lingüística, desde onde se executa unha política de sensibilización -campañas publicitarias- e de fomento, para que desde entes locais e organizacións culturais, sociais, empresariais, etcétera, se poidan organizar basicamente cursos de catalán para adultos.

Neste tempo a organización de cursos de catalán corría a cargo, xeralmente, de asociacións culturais e sociais ou dalgún ente local que recibían subvención económica do goberno autónomo (DGPL) e que recibían tamén os primeiros recursos técnicos para intentar homoxeneizar todo ese esforzo didáctico.

Todo isto ocorría ó longo de toda a xeografía de Cataluña, con escasa conexión entre os recursos humanos que interviñan neste proceso.

Comezaron, tamén, durante ese período, a medrar as necesidades de consultas e asesoramento lingüístico, entre outras necesidades, posto que a primeira Lei de política lingüística, que data de 1983, supuxo un impulso directo ó proceso de normalización en moitos sentidos.

A primeira Lei de política lingüística de 1983, elaborada baixo un signo de absoluta confluencia política, a creación da Corporación Catalana de Radio e Televisión (a televisión autonómica TV3), son outros aspectos primordiais que dinamizan enormemente a sociedade e que xeran unha demanda multidireccional de necesidades lingüísticas que obrigan ás administración catalanas, goberno autónomo-entes locais, a pensar na forma de establecer unha cooperación más estreita, más ordenada e que abranguese o conxunto do territorio. Esa forma de cooperación concretouse nun pacto entre o goberno autónomo e os entes locais, dando lugar á creación do CPNL.

Coa súa constitución, polo tanto, o CPNL irrompe no marco das axencias de normalización, asumindo o persoal que traballaba no proceso de normalización lingüística nalgúns entes locais con sistemas de contratación moi diversos, ou simplemente ó amparo dunha subvención procedente do goberno a través dun ente local ou dunha asociación cultural ou social, para

impartir cursos de catalán para adultos, é nalgúns ocasions, tamén para realizar traballos de asesoramento lingüístico (moitas correccións e longas traduccións castelán-catalán).

Hoxe podemos afirmar que os recursos humanos que participaban activamente no proceso de normalización lingüística, obtiveron unha mellora nas súas condicións laborais e na regularización da continuidade do seu traballo.

Por outro lado, a sociedade catalana obtivo tamén un beneficio notable coa creación do CPNL, dado que supuxo e aínda hoxe é así, a creación dun instrumento de coordinación efectiva das actuacións de normalización lingüística, e garantiuse a existencia dunha rede pública de ensino do catalán para adultos e de apoio a todas as actividades de normalización lingüística en todo o territorio. O outro grande beneficio do CPNL é que permite dunha forma fluída e continuada a institucionalización do diálogo e o consenso entre as diferentes administracións territoriais catalanas en materia de normalización lingüística, máis alá das tendencias políticas.

O segundo período da política lingüística catalana que arranca en 1990, primeiro ano real do funcionamento do CPNL, abre unha etapa na cal a planificación lingüística e o mapa dos servicios e dos instrumentos lingüísticos, postos ó disprix de todos os cidadáns de Cataluña, repara fundamentalmente na profesionalización, na intervención territorial e sectorial e na homoxeneización de obxectivos técnicos.

É dicir, estamos ante unha situación perfectamente organizada e preparada para facer fronte a todas esas necesidades lingüísticas que a finais dos anos 80 e principios dos 90 se xeraron en varias direccións.

Nesta segunda etapa da política lingüística en Cataluña, atopámonos daquela cun mapa de servicios lingüísticos -de axencias de normalización- completo e asemade dispomos dun Plan xeral de normalización lingüística que nos abrangue a todos e distribúe tarefas. Isto permite, sen ningunha dúbida, executar a política lingüística cuns obxectivos comúns e cubrir as necesidades sectoriais e territoriais ó mesmo tempo.

Composición do CPNL: Estructura e Organización

A concreción do pacto entre goberno autónomo e os entes locais formúlase entón, como xa avanzamos, na constitución dun ente con personalidade xurídica propia que adopta a figura legal dun consorcio.

E isto é así xa que a través dessa figura xurídica pódense reunir varias sociedades, empresas, ou como é o caso que nos ocupa, diferentes administracións que teñen un interese común, pero que ó mesmo tempo manteñen a súa independencia xurídica. Independencia xurídica que, como van ver, proxéctase perfectamente sobre a estrutura do CPNL e que se respecta plenamente en todos os ámbitos da súa organización.

Non obstante, como verán, a dita singularidade xurídica non significa que o CPNL non teña plena capacidade legal para obrar.

As entidades fundadoras son o goberno autónomo -a *Generalitat de Catalunya*- e, no momento da súa constitución, en 1988, 19 concellos e unha deputación provincial. O CPNL presta os seus servicios de forma descentralizada por toda Cataluña, agás no Val de Arán, territorio pirenaico onde a lingua propia é o aranés, unha variante do occitano. Actualmente, ademais da *Generalitat*, forman parte do CPNL 80 concellos, 37 concellos comarcas e a Deputación de Girona (outras dúas deputacións, a de Lleida e a de Tarragona teñen representación no Pleno do CPNL e subvencionan os servicios comarcas do catalán dos seus ámbitos territoriais).

A organización do CPNL estructúrase ó redor dos órganos de goberno, dos órganos de xestión e dos órganos de execución.

Os órganos de goberno propios do CPNL son:

O Pleno, que é o órgano máximo de goberno, e está integrado por representantes das entidades locais consorciadas e por representantes da *Generalitat*, a cal ten maioría. As atribucións do Pleno son:

- Aprobar os proxectos de modificación dos estatutos.
- Ratificar a incorporación de novos membros ó consorcio.
- Aprobar os orzamentos e a súa liquidación, as operacións de crédito e a censura de contas.
- Aprobar o programa anual de actividades.
- Instituír, ampliar ou suprimir iniciativas de alcance xeral.
- Dispor e alienar bens e dereitos do CPNL e facer as transaccións pertinentes.
- Aprobar o Regulamento de réxime interno.
- Nomear e separar o xerente, a proposta do presidente.
- Aceitar donativos.
- Aprobar ou ratificar o mapa de implantación de servicios, así como o seu despregue, e abrir ou pechar centros de normalización lingüística.
- Velar pola consecución das finalidades propias do CPNL.

O consello de administración é o órgano encargado de levar o cabo os acordos do Pleno. Está constituído polo presidente, dous vicepresidentes e os vocais. O presidente é o director xeral de Política Lingüística. Os dous vicepresidentes son nomeados polo presidente: un por designación directa; o outro, a proposta dos concellos e dos demais entes consorciados. As súas atribucións son:

- Elaboración dos plans de actuación e dos programas anuais de actividades, tendo en conta as propostas dos centros de normalización lingüística.
- Elaboración do proxecto de orzamentos do CPNL.
- Abrir e pechar servicios locais de catalán, de acordo coa planificación xeral aprobada polo Pleno.
- Aprobar o cadre de persoal e a súa remuneración, de acordo coas previsións orzamentarias.
- Aprobar a contratación e o gasto en xeral, dentro das previsións orzamentarias.
- Aceitar provisionalmente a incorporación de novos membros ó CPNL.
- Exercer calquera das demais atribucións non asignadas expresamente ó Pleno, e as que este lle delegue.
- Calquera outra non expresamente atribuída ós demais órganos.

Os consellos de centro reúnen ós representantes institucionais dos entes que integran o CPNL nun territorio determinado.

A estructura do CPNL, unitaria e descentralizada á vez, está administrada por un órgano de xestión, os servicios centrais, e uns órganos de execución que son os centros de normalización lingüística, distribuídos polo territorio segundo criterios demolingüísticos. Actualmente, da rede que forman os 22 centros, 4 son de alcance exclusivamente municipal e os 18 restantes estructúranse en 37 servicios comarcais de catalán, 33 servicios locais de catalán e 45 oficinas de catalán situadas en localidades de menos de 20.000 habitantes.

Os servicios centrais constitúense ó redor da xerencia e teñen a misión de prestar o apoio necesario ós CNL no desenvolvemento da súa actividade.

Atribucións do xerente:

- Dirixir a xestión económica e administrativa.
- Executar os acordos do Pleno e do Consello de administración.

- Exercer a dirección de persoal.
- Exercer o control da xestión dos programas de actividades aprobados polo Pleno
- Levar a cabo as outras actividades que o Pleno, o Consello de administración ou o presidente lle encargue.

Unidade de persoal: ocúpase das follas de pagamento, a contratación e todos aqueles aspectos relacionados cos traballadores do CPNL. O cadro de persoal estable é de 500 persoas.

Unidade de contabilidade: fai un seguimento da execución do orzamento por CNL e por unidade de xestión económica (140), xestiona os gastos xerais e os comúns do CPNL.

Unidade de informática: vela polo funcionamento do sistema; ocúpase das adquisicións e mantemento de maquinaria e programario; deseña e/ou supervisa os programas de xestión do CPNL: persoal, follas de pagamentos, formación, cursos, asesoramento, etcétera.

Dirección de comunicación: desde onde se elaboran e coordinan as edicións do CPNL, o seguimento das publicacións dos centros e a comunicación interior dos recursos humanos do CPNL. Tamén xestiona a imaxe da *web* e as comunicacións da intranet do Consorcio.

Dirección técnica: coordinación e asesoramento ós centros para o desenvolvemento dos programas:

Unidade do coordinación do ensino.

Unidade de asesoramento e dinamización.

Os órganos de execución están formados pola rede de 22 centros, con todos os servicios e oficinas locais e comarcais, formalizan os seus acordos financeiros e técnicos en 22 consellos de centro que seguen as directrices xerais en materia orzamentaria e técnica aprobados no Pleno xeral do CPNL.

A creación dos centros de normalización lingüística correspónelle ó Pleno, de acordo coa planificación xeral de actividades e o mapa de necesidades obxectivas elaborado pola *Dirección General de Política Lingüística*.

Os CNL poden ser:

- De ámbito municipal: Barcelona (9 distritos), l'Hospitalet de Llobregat, l'Heura, Cornellà de Llobregat e el Prat de Llobregat.
- De ámbito supramunicipal: Eramprunyà, Roses, Badalona-Sant Adrià, Terrassa-Rubí, Sabadell, Vallès Occidental-3 e Ca n'Ametller.
- De ámbito comarcal: Maresme, Osona e Vallès Oriental.
- De ámbito supracomarcal: Monserrat, Àrea de Reus, Tarragona, Terres de l'Ebre e Alt Penedès-Garraf.
- De ámbito provincial: Girona e Lleida.

Cada CNL asume para o seu ámbito territorial as seguintes funcións:

Corrección e asesoramento lingüístico.

Dinamización das actividades de normalización.

Ensino non regulamentado de catalán para adultos.

En cada municipio integrado no CPNL hai un equipo organizado de técnicos para facer efectivos os obxectivos propostos:

Servicio Local de Catalán: municipios de máis de 10.000 habitantes con índice sociolingüístico inferior á media, ou ben capitais de comarca ou outras cidades que exerzan algún tipo de capitalidade. A dotación mínima é de 2 técnicos de normalización lingüística (TNL).

Oficina de Catalán: os demais municipios con índice sociolingüístico inferior á media. A dotación mínima é de 1 TNL con dedicación parcial.

Sen prexuízo dos criterios de desconcentración, os servicios actúan coordinados co CNL ó que estean adscritos.

22 CNL que integran 37 servicios comarcas, 33 servicios locais e 46 oficinas de catalán.

De xeito puntual colabórase con máis de 80 concellos non integrados no CPNL na organización de cursos de catalán.

O financiamento e o orzamento

Sen ningunha dúbida, cando analizamos o apartado orzamentario de calquera organización, podemos obter unha radiografía que nos amosa a magnitud real da devandita organización. O caso do CPNL non é alleo a isto, e ademais esa radiografía tamén nos amosa a complexidade do ente. Desde a óptica financeira o CPNL é un caso bastante singular dentro do abano que forman hoxe as diferentes formas xurídicas de sociedades, centros, institutos, consellos e incluso consorcios, que todas as administracións públicas foron creando nos últimos 20 anos.

E é interesante, tamén, como modelo dinámico, dado que comezou con 19 oficinas -entre 1988-1989 e 1992- e a partir de aí produciuse un crecemento espectacular ata a cifra de 130 oficinas.

Inicialmente o CPNL, coas súas 19 oficinas, presentaba un modelo de corresponsabilidade orzamentaria baseada na achega do 65% dos recursos económicos por parte da *Generalitat* e do 35% por parte dos entes locais. Referímonos a un primeiro período onde o mapa de servicios presentaba unha forma sinxela.

A partir de 1992, o mapa adquire un carácter de extensión global sobre o territorio de Cataluña, e a adhesión de novos entes locais obriga á creación dunha división territorial de 22 centros, dentro dos cales se adhieren os novos socios.

Esa recomposición significa que a arquitectura orzamentaria do CPNL é a suma de 130 micro-orzamentos agrupados asemade nun conxunto territorial de 22 orzamentos, máis o propio dos servicios centrais.

Cada un dos 130 orzamentos constrúese cunha achega do 65% do orzamento por parte da *Generalitat* e o 35% do ente local, que se reflicte no conxunto dos 22 orzamentos, pero a oficina central deses 22 centros recibe, ademais, un 4% dos orzamentos das súas oficinas e servicios en concepto de gastos e xestións comúns para ese ámbito.

O orzamento dos servicios centrais do CPNL configúrase a partir dunha achega maioritaria da *Generalitat* e recibe ademais un 7% dos 22 orzamentos restantes, tamén en función de gastos, xestións comúns e servicios xerais que presta centraladamente.

O orzamento global do CPNL polo que atinxo ó seu capítulo de ingresos fórmase, pois, a partir das achegas institucionais (65%-35% como xa vimos) complementadas polos ingresos obtidos das matrículas resultantes da organización dos cursos de catalán.

No ano 1994, momento no que se culmina o proceso de crecemento do CPNL, o goberno autónomo e os entes locais revisan a porcentaxe de financiamento do CPNL. Sen abandonar o principio de corresponsabilidade situado no 65%-35%, estúdiase a fórmula para redistribuír os recursos económicos institucionais de forma que os territorios con menos índice de dominio lingüístico da súa poboación poidan recibir máis da achega xeral do goberno autónomo e diminuir proporcionalmente o seu esforzo.

Esa proposta nace do estudio en profundidade dos datos do censo estatístico da poboación de 1991, do cal en 1993 se explotaron as cifras relativas ó coñecemento lingüístico da poboación en Cataluña, municipio por municipio.

Neles reflectíase claramente coma o situación sociolingüística dalgúns municipios quedaba significativamente por debaixo da media do coñecemento da lingua da poboación total de Cataluña, e xa que logo neses municipios a inversión en pesetas por habitante tería que ser superior á existente ata entón, e posiblemente tamén tería que se realizar durante moito máis tempo ca noutras zonas da xeografía catalana.

Así, considerouse que era necesario realizar unha distribución de recursos diferente nos lugares con necesidades de normalización lingüística más acusada permitindo que estes municipios tamén con maiores necesidades doura índole non quedasen significativamente gravados pola súa participación activa no proceso de normalización lingüística.

O esbozo dese novo modelo de financiamento que racha co sistema porcentual lineal existente ata entón baséase en tres criterios:

Na redistribución do orzamento do CPNL do acordo coas necesidades sociolingüísticas de cada territorio.

No cálculo das necesidades sociolingüísticas de cada territorio con criterio netamente obxectivo, baseado nos datos más actualizados do censo lingüístico.

Nos municipios onde as necesidades sociolingüísticas sexan elevadas o orzamento local *per cápita* quedará estabilizado e será o goberno autónomo quen cubra a diferencia.

Esta reordenación financeira realizaase a partir dun modelo técnico que combina os conceptos do índice de dificultade sociolingüística (IDSL), o valor medio do cal se establece en 1, e na poboación ponderada para cada territorio -que resulta de multiplicar a poboación real de cada municipio polo seu IDSL correspondente-.

O índice de dificultade sociolingüística, á súa vez, calcúlase mediante unha fórmula que inclúe os datos das 4 competencias de dominio das habilidades lingüísticas (comprensión, fala, lectura e escritura).

Con esta fórmula, unha zona (municipio, comarca, agrupación de municipios ou de comarcas), obterá unha proporción de recursos económicos do CPNL que será superior á súa proporción de poboación real, se a dificultade sociolingüística é superior á media de Cataluña (valor 1), e inversamente se a dificultade é inferior.

A combinación e a conxunción destes tres criterios fai necesario a partir de 1995 un incremento orzamentario global, e dedicando maior atención ós territorios onde o valor de dificultade sociolingüística supera a media xeral. O goberno autónomo pasa dunha achega do 65% a unhas achegas que acadan o 73% nalgúns casos.

No que se refire a recursos humanos, o CPNL dispón actualmente dun cadro de persoal de 500 traballadores (459 técnicos de normalización lingüística e 41 administrativos). Os técnicos realizan tarefas de ensino de catalán para adultos, e asesoramento lingüístico e promoción do catalán, de acordo cos proxectos anuais de normalización aprobados polos consellos de centro. Os técnicos son licenciados superiores ou ben diplomados universitarios con nivel superior de catalán acreditado pola *Junta Permanent de Català*. Tamén hai outros técnicos (informáticos, xerente, recursos humanos). O CPNL, ademais, conta cun cadro de persoal eventual de 250 técnicos contratados entre os meses de outubro e xuño, que atenden a demanda de cursos durante estes períodos.

A dedicación do persoal distribúese entre funcións directivas (5%), funcións técnicas (88%) e funcións administrativas (7%). A dedicación por área de traballo é a seguinte: ensino de catalán a

adultos, 47%; asesoramento lingüístico, 27%; e dinamización lingüística, 26%. Cada centro de normalización ten un director, un coordinador de ensino e outro de dinamización-asesoramento, ademais dos técnicos e do persoal administrativo.

A xornada laboral é de 37,5 horas, de luns a venres (con carácter xeral). A distribución e a organización dos horarios axústase ás necesidades do servicio (horarios de xornada partida, intensivos de mañá e de tarde-noite). Os centros garanteñ un horario de atención ó público entre as 9 e as 14 h, e as 16 e as 17.30.

A motivación do persoal foméntase mediante a información e a formación. Así, o CPNL edita unha circular informativa e unha circular técnica. Respecto á formación, elabórase un plan anual interno. Os salarios adáptanse ó estipulado pola Administración local e a *Generalitat*.

Funcións e actividades do CPNL

Como xa avanzamos anteriormente, a finalidade do CPNL é impulsar de forma coordinada en todos os sectores da sociedade o uso do catalán, especialmente no mundo socioeconómico e no cultural. O seu obxectivo último é conseguir que o catalán chegue a ser a lingua principal de relación de traballo de Cataluña. Trátase, en definitiva, da organización encargada da execución territorial da política e a planificación lingüística.

Desde os servicios centrais do CPNL realizañse a xestión común dos recursos humanos e económicos, o deseño da planificación, o seguimento e a avaliación dos programas anuais de actividades, a coordinación territorial dos centros e as relacións institucionais do CPNL. A planificación execútase dunha maneira descentralizada, xa que o CPNL está formado por centros autónomos. O CPNL deseña as súas actuacións en proxectos de actuacións anuais, operativos, no marco do Plan xeral de normalización lingüística. Os servicios centrais dan orientacións a cada centro para que estes establezcan as prioridades das súas actuacións.

Os públicos destinatarios das actuacións do CPNL son os cidadáns (adultos principalmente) e as organizacións. O CPNL organiza a súa actividade a partir dos servicios permanentes e da dinamización lingüística. Todos os servicios deseñanse para axudar ós destinatarios a acadar a súa autonomía lingüística e permítelles traballar normalmente en catalán.

Os servicios permanentes do CPNL son a ensinanza non regulamentada do catalán a adultos (maiores de 18 anos) e o asesoramento lingüístico, para garantir a disponibilidade de modelos lingüísticos.

A dinamización lingüística encárgase da promoción do uso social do catalán a través de programas sectoriais que teñen por obxectivo conseguir a implicación participante da sociedade no proceso de normalización.

O CPNL imparte cursos de catalán a adultos dos seguintes niveis: inicial, suficiencia, superior, intensivos, orientación específica e linguaxes de especialidade. Os dous últimos niveis están dirixidos a colectivos profesionais. Así mesmo, o CPNL ofrece ás empresas sesións puntuais sobre terminoloxía e fraseoloxía específicas, redacción de documentos, etcétera, e cursos a través dos medios de comunicación. Os centros de normalización situados en áreas xeográficas onde a poboación está bastante espallada contemplan o ensino a distancia do catalán. O CPNL ten 10 centros de autoaprendizaxe de catalán.

Evolución dos cursos de catalán para adultos

	Cursos realizados	Alumnos inscritos
Curso 1990-1991	854	17.092
Curso 1991-1992	1.331	26.920
Curso 1992-1993	1.604	37.069
Curso 1993-1994	1.553	39.070
Curso 1994-1995	2.019	48.853
Curso 1995-1996	2.048	49.853
Curso 1996-1997	2.115	51.173

O servicio de asesoramento ofrece a revisión de textos orais e escritos, e a traducción de textos breves ou de grande difusión do castelán ó catalán (as correccións e as traducións están sometidas a unhas condicións de presentación e extensión); atención de consultas lingüísticas, terminolóxicas e modelos de documentación en persoa, por teléfono ou por fax; a través do teléfono lingüístico –un servicio automático de consultas por teléfono e por fax que funciona 24 horas ó día e 365 días ó ano- e por videotexto-programa *Linguatech*; información sobre recursos lingüísticos (bibliográficos, informáticos, en vídeo, etcétera); e información e asesoramento sobre dereitos lingüísticos e procedemento (traducción ou cambio de nome ó catalán, dereitos do cidadán na súa relación coa administración, catalanización dos apelidos, etcétera).

A dinamización lingüística nos últimos anos foise convertendo no eixo das actuacións do CPNL. De acordo co Plan xeral de normalización lingüística, as actuacións de promoción do CPNL estructúranse en programas sectoriais que o pleno aproba cada ano, nos cales se especifican as tarefas técnicas de apoio relacionadas co asesoramento lingüístico e o ensino do catalán.

A relación de programas sectoriais actualmente en funcionamento é a seguinte:

- Administración local.
- Colexios profesionais do mundo do dereito.
- Educación e xuventude.
- Medios de comunicación.
- Publicidade.
- Artes gráficas.
- Empresas.
- Autoescolas.
- Comercio e mercados municipais.
- Turismo, hostalería e restauración.
- Centros sanitarios.
- Entidades deportivas.
- Asociacións e colectivos sociais.

Un dos productos básicos que os centros de CPNL ofrecen ás organizacións (sobre todo ás estructuradas) para mellorar a súa política de comunicación e de recursos humanos é a xestión lingüística. A xestión lingüística supón un paquete de produtos e servicios lingüísticos dos que a organización pode dispor en función das súas necesidades e obxectivos. O persoal do CPNL realiza unha análise da organización coa axuda dun método de análise e diagnose denominado *Indexplà*. Este método reflicte uns indicadores da situación do catalán na organización. *Indexplà*

permite obter unha representación gráfica do nivel de uso do catalán en seis ámbitos (imaxe e rotulación, adecuación lingüística do persoal, criterios de uso lingüístico, documentos de uso interno, comunicacóns externas e documentación e comunicacóns internas). O índice de normalización lingüística (INL) é o valor ponderado dos seis factores. A partir do diagnóstico da situación, os centros presentanlle ás organizacións unha proposta de plan de actuación ou de perfeccionamento lingüístico. *Indexplà* permite, ademais, avaliar a consecución dos obxectivos de cambio lingüístico.

Programa de xestión lingüística (aplicación do Indexplà)

Sector	1996 ⁽¹⁾	1997	1998 ⁽²⁾	Total
Administración local	9	63	10	82
Mundo xurídico	1	1	-	2
Medios de comunicación	1	-	-	1
Colexios, gremios...	3	6	4	13
Empresas privadas	4	37	5	46
Sector sanitario	2	8	1	11
Asociacións	5	5	4	14
Total	25	120	24	169

(1) Datos correspondentes ó último trimestre do ano que é cando se comezou o programa.

(2) Datos correspondentes ó primeiro trimestre do ano

A relación de colaboración entre as organizacións e o CPNL formalízase, normalmente, mediante un convenio. O CPNL asume a colaboración técnica na xestión do proceso e presta de maneira gratuita os seus servicios, agás os servicios de formación, dos cales os custos son asumidos pola organización.

A estratexia de intervención na sociedade pasa pola segmentación das organizacións tendo en conta as dimensións destas áreas, a realidade sociolingüística, a estrutura socioeconómica de cada territorio e os recursos de cada centro. Os criterios de selección das organizacións son os seguintes:

A relevancia lingüística da actividade. Dáselle prioridade ás organizacións (sobre todo no caso das formais) que teñen máis contacto coa poboación, que fan un uso máis intensivo da lingua no producto ou servicio que elaboran, e que teñen unha repercusión pública importante.

O uso do catalán. Inténtase seleccionar organizacións cun índice de normalización lingüística intermedio, sobre todo no caso das organizacións formais.

A permeabilidade lingüística. Dáselle prioridade ás organizacións más receptivas ó cambio lingüístico.

O liderado do sector ou da empresa. Selecciónanse as empresas relevantes, ben pola súa dimensión ou ben polo carácter de líderes sectoriais ou territoriais.

Desde o punto de vista da extensión e a coordinación técnica e territorial para calquera servizo lingüístico, é evidente que o CPNL representa unha posibilidade, case única, de desenvolvemento, ó facilitar a intervención lingüística en diversos sectores sociais, como mostra a descripción de actividades que realiza.

Para os técnicos de normalización lingüística, o CPNL supuxo, en primeiro lugar, que os primeiros embrións dos servizos lingüísticos que só se dedicaban ó ensino, poidan hoxe actuar en todos os ámbitos do proceso de normalización lingüística e que sexan asemade o referente lingüístico de prestixio no territorio.

En segundo lugar, o CPNL é, hogano, a maior organización territorial no marco do proceso normalizador, realidade que permite traballar cuns obxectivos comúns a todos os recursos humanos, que dispoñen dunha formación continua e dun plan director anual de actividades que incorpora os mecanismos de avaliación e seguimento dos obxectivos que se propoñen.

Este método de traballo, de seguimento e avaliación da actividade e dos obxectivos facilitou a adaptación dos recursos humanos e achegou decididamente o proceso de normalización lingüística á vida e ás actividades diárias da sociedade catalana.

Coloquio

Organización, funcionamento e papel do CNL na extensión e coordinación dos servizos lingüísticos de Cataluña.

Carles Anguela i San

Manuel Núñez Singala

Universidade de Santiago de Compostela

En realidade quería facer dúas preguntas. A primeira cuestión é que a min sorpréndeme, máis ou menos, a similitude que vostede debuxou entre Cataluña antes do ano 89 e o que é a situación de Galicia agora. Entón gustaría saber qué vantaxes, avances ou cuestións positivas viu o Goberno Catalán para crear o Consorcio e para investir dunha maneira efectiva eses cartos e non caer en tentacións de, por exemplo, investilos de maneira clientelar para xogar con favores políticos ou outras cuestións, tentación que creo que todos vemos como bastante posible.

A segunda pregunta é moi breve. Vostede falou dunha rede de vintedous centros. Gustaría saber se a distribución dentro de Cataluña é homoxénea ou se quedan baleiros non cubertos por esa rede.

Carles Anguela i San

Ben, a primeira pregunta. O proxecto do Goberno Autónomo de Cataluña, que como dicía ó comezo, cando tivo o encargo de formar goberno, nese aspecto tiña un proxecto de marcado carácter de recuperación nacional, sempre tivo a lingua, ou a recuperación lingüística como un dos seus mascaróns de proa. Pero evidentemente, o goberno autónomo viu no consorcio, eu creo que dúas grandes vantaxes. Pensou que durante o seu primeiro período de política lingüística, que era moito máis desestructurado, no que aínda non conseguira chegar a esa concreción que representa o Consorcio para este tipo de políticas, a primeira cuestión era a creación dunha rede maior para poder formar ós cidadáns adultos de Cataluña. Porque cando falamos do Consorcio, sempre estamos falando dun servizo que se presta ó segmento de poboación que é o maior de 18 anos, posto que ese proxecto político que existe en Cataluña coidou moito de asegurar o futuro da lingua noutra operación de normalización que non se describiu en ningún momento e que foi simplemente o feito de incorporar a lingua plenamente ó proxecto de ensino obligatorio. Ái estábbase asegurando o futuro do coñecemento, a pervivencia mesma da lingua. Nembargantes, sucedía que o segmento máis importante da poboación en Cataluña, o da xente de máis de 30 anos, durante o franquismo, non tivo opción para coñecer a lingua catalana e polo tanto para dominala e podela usar, e estamos falando sempre da poboación activa, da poboación que permite ou non nunha sociedade, poder desenvolver o uso da lingua e poder pervivir nesa lingua. Ese foi o primeiro grande beneficio que viu o goberno, por un lado asegurar no ensino obligatorio o coñecemento e por outro difundilo máis axiña e da forma máis ordenada e racional, optimizando ó máximo os recursos económicos que se podía investir. Porque as políticas de fomento, de simple subvención, que na década dos 80 formaban parte de calquera política, departamento, ou incluso ministerio do Estado, acaban sendo políticas de grandes partidas nos orzamentos, que difícilmente se poden avaliar e concretar ó cabo do tempo como éxitos concretos.

O segundo grande beneficio que viu o Goberno na creación do Consorcio, dásé agora, na

segunda etapa da política lingüística. Non en van, a encrucillada na cal nace o Consorcio é a finais dos 80 e principios dos 90, década na cal este Goberno puido atopar no Consorcio a forma de cristalizar unha política de normalización planificada sectorial e territorialmente, que incorporou métodos de traballo por obxectivos, métodos que permiten, o mesmo ca nas políticas de subvencións, analizar, seguir e avaliar o traballo dunha cantidade de recursos humanos que difícilmente se atopa noutras árees ou noutras nacións que teñan ese mesmo problema de levar a cabo un proceso de normalización lingüística. Ese foi o segundo grande obxectivo, e de feito é perfectamente demostrable. As políticas de intervención no mundo socioeconómico das cales lles falaba agora mesmo, comezámolas no ano 96, incorporando eses métodos de traballo, análise, avaliación e seguimento. Desde o 96 ata o 98 deron o seu froito inmediato. Estamos falando dunha intervención por parte de técnicos en normalización lingüística en 200 empresas con máis de 250 traballadores e isto difícilmente se pode facer se non se ten un plan rector que incorpore este sistema, estes métodos de traballo que faciliten a comunicación con este tipo de organizacións.

Con respecto á segunda pregunta referida á distribución territorial dos 22 centros teño que dicir que estes cobren perfectamente todo o territorio catalán, a excepción do Val de Arán sobre o cal politicamente hai unha renuncia a penetrar a través do Consorcio. O Val de Arán ten o seu propio Consello Comarcal que actúa de Goberno Autónomo, o seu propio centro de normalización lingüística que promove o aranés e subsidiariamente o catalán, pero con organización propia. O resto do territorio si que está cuberto con esos 22 centros, que como dicía, en forma de organización de acio, teñen ata 130 centros de traballo, servicios e oficinas. Estes 22 centros teñen a súa dimensión, actualmente, tamén baseada no mesmo principio de análise demolingüístico que permitiu no 94 a reorganización financeira que antes lles comentaba. Os centros están deseñados a partir das necesidades sociolingüísticas que nos dá o Índice de Dificultade Sociolingüística de cada un dos territorios das árees.

Henrique Monteagudo.

Da exposición que fixeche dedúcese que áinda que na primeira etapa que marcaches o que se deu foi a formación a través de cursos de lingua e na segunda a énfase cambiou para a extensión do uso social da lingua, a formación constitúe un obxectivo moi importante polo que se ve nas cifras que deches. Eu preguntábame en primeiro lugar cómo se reaproveitou toda a rede, e incluso recursos humanos, que existían antes, destinados á extensión do coñecemento do catalán cando se creou o Consorcio. É dicir se se buscou a sinerxía entre xente que estaba traballando en cursos de catalán con xente que estaba traballando en institucións, en servicios de normalización.

A segunda cuestión é se vós tendes previstos algúns instrumentos de avaliación das políticas que se implementan, qué instrumentos tendes e se ti podes darnos algunha idea acerca dos métodos que se utilizan, dos resultados obtidos, áinda que só sexa a título exemplificativo.

C.A.

Ben referente ós recursos humanos, no momento da creación co Consorcio, a verdade é que ó ser a organización, a axencia de normalización que se deseñou para operar no territorio, recolleu a todos esos profesionais, ós que podían estar nalgúns entes locais xa nun principio de servicio lingüístico, áinda que exercían, basicamente, a través das árees de cultura do propio concello, en tarefas de traducción e en moitas ocasións, moitísimas, coma un técnico máis do departamento de cultura que estaba para actos culturais e organización de festas maiores. Recolleu tamén a todos aqueles que se atopaban, dun xeito máis precario, con formas de contratación xurídica ou de relación laboral diversas, algunas delas por parte de concellos, pero moitas outras funcionando como simples autónomos contratados por unha asociación cultural ou de veciños. O Consorcio representou ese grande esforzo ó integrar de golpe a uns 500 técnicos que operaban no territorio, tamén con diversas titulacións, fundamentalmente filólogos, pero tamén moitos técnicos que estaban capacitados para a formación do catalán porque o organismo encargado en Cataluña de certificar os coñecementos de catalán, que era a *Junta Permanent*, examinara á maior parte destes profesores de catalán que operaban con total dispersión no territorio.

Referente ós métodos de avaliación, ben, internamente estes métodos non son moi diferentes dos que se utilizan actualmente na Administración Autónoma ou Local, é dicir, son métodos de traballo por obxectivos. De feito o proceso de normalización ten un Plan xeral de normalización lingüística que vai más alá do Consorcio, organizado polo Goberno Autónomo conxuntamente cos axentes sociais no Consello xeral da lingua, axentes sociais de todo tipo, económicos, sociais, culturais. Dese plan emanen as liñas xerais de actuación do Consorcio e doutras axencias de normalización que existen nestes momentos, como poden ser por exemplo os servicios lingüísticos nos sindicatos, ou algún servicio lingüístico nas asociacións empresariais, distribúe as tarefas, márcalle os obxectivos e a partir de aí, o Consorcio recolle os obxectivos que lle corresponden a el e avalíao, segueos durante cada exercicio.

Outro tipo de instrumento de traballo quizais más interesante, tamén perseguindo obxectivos e analizando e diagnosticando en cada caso os proxectos é o que se emprega para a intervención no mundo económico. Este método é o que denominamos nós como Programa de xestión lingüística, que ten instrumentos propios que avalían cada un dos proxectos que os órganos de execución, os centros e os técnicos levan a cabo no territorio.

Ramón

¿Que orzamento total manexa o Consorcio? E á parte desa cantidade de técnicos, ¿cal é o número total de traballadores do Consorcio? Dentro desa integración laboral da que falaba antes, ¿cal é a relación laboral da maioría dessa xente?

C.A.

O orzamento actual do Consorcio está situado sobre 2.100 millóns de pesetas. Cando comentamos brevemente a estructura orzamentaria non me detiven en ningún momento a falar de cifras pero son 2.100 millóns de pesetas, achegados en función desa corresponsabilidade financeira establecida entre as administracións que para os casos que representan un índice sociolingüístico aceptable, por enriba da media de Cataluña, segue sendo do 65/35% e para os casos por debaxo da media de dificultade sociolingüística de Cataluña, vense situando arredor dunha achega do Goberno Autónomo arredor do 70-72% e a porcentaxe restante por parte da entidade local. Eses 2.100 millóns, a verdade é que 1.800 conforman o capítulo 1, é dicir, o de salarios do Consorcio. Nese sentido é un orzamento macrocefálico por definición porque atendemos actualmente a 500 técnicos fixos, con contrato laboral e contamos ademais cunha colaboración puntual que nalgúns casos chegou a ser de 200 técnicos temporais nos dous grandes períodos de cursos de catalán que ten deseñados o Consorcio para o período do curso académico. É dicir que estamos sempre falando de cifras bastante grandes para o que representan os actuais capítulos de persoal, ou os actuais canons administrativos a capítulo 1.

Ramón

Ademais dos técnicos, ¿haberá un persoal da administración?

C.A.

Sí, a composición do persoal, deses 500 técnicos do cadro de persoal, está formada por uns 370 técnicos de normalización lingüística, 22 directores de centro, é dicir, os que son os cadros intermedios da organización e uns 50 administrativos que están repartidos entre estes 22 centros e os servicios centrais do Consorcio, é dicir, onde se atopa o órgano de xestión do Consorcio propriamente dito. Eses aproximadamente 400 técnicos ademais poden dicírse que dedican a súa porcentaxe de tempo de xeito desigual, como máis ou menos se pode adiviñar, un 50% do seu tempo efectivo de traballo está dedicado ó ensino, e repartido tamén aproximadamente en partes iguais do 25% poden dedicarse a tarefas de asesoramento e de dinamización lingüística, cada vez máis.

Isabel Vaquero

Dixeches antes que todos estes técnicos que traballan agora no Consorcio, son o producto da integración de xente que estaba traballando neste terreo con diverso tipo de situacións laborais e mesmo formativas. Eu o que quería saber é qué se fixo, se se crearon postos de técnicos con dis-

tintas funcións atendendo ás capacidades de cada quen ou se se deseñou un programa de formación que contemplase dalgunha maneira, tratando de equilibrar as carencias formativas que todos tiñan, cada un no seu eido para tratar de compensar e igualar.

C.A.

Inicialmente integrouse o persoal de xeito desigual, basicamente porque xa estaba instalado territorialmente e teño que lle dicir que non se puido atender a distintas habilidades. Cando se foi formando o Consorcio, basicamente a tarefa principal era atender a grande demanda de formación que había. Por tanto, fundamentalmente o perfil do técnico en normalización lingüística ata o ano 1992 é o dun mestre de lingua. É a partir deste ano cando existen xa programas de formación continuada no seo do Consorcio, a través dos cales intentamos operar un réxime e un perfil de técnico que sexa máis polivalente e que poida por tanto atender ademais de á formación, fundamentalmente ó problema que comporta a difusión do uso social, é dicir, á dinamización, vender un cambio de hábito dentro dunha organización no uso da lingua. Isto faise agora, desde o ano 92 e fundamentalmente desde o 94, que é cando se completa realmente todo o mapa do Consorcio e cando se medra ata as cifras de técnicos que lles indicaba.

Á pregunta anterior sobre o tema dos orzamentos, sobre o tipo de relación laboral que existía, quería engadir o seguinte. O Consorcio é unha entidade, neste sentido, considerada como maior de 500 traballadores porque ó longo do ano podemos estar perfectamente ata as cifras de 700. Nese sentido o Consorcio ten uns estatutos como norma xurídica, un regulamento interno, pero tamén un convenio colectivo que non se aparta en absoluto do mesmo convenio colectivo que ten o persoal laboral da Administración Autonómica. Seguimos praticamente en todos os seus aspectos ese mesmo convenio do persoal laboral da Administración Autonómica con lixeiras diferencias que poden vir derivadas da organización do horario laboral. Porque aquí non estamos falando duns centros de traballo que teñan durante a súa xornada laboral que estar nunha atención ó público nos horarios normais de oficina, senón que estamos falando en moitas ocasións de horarios moi dispersos e é aí onde están as lixeiras adaptacións do convenio. Estamos falando de técnicos de normalización que poden traballar fundamentalmente sobre as 8 da tarde e as 10 da noite. Hai moitos casos nos que os cursos de catalán realizanse a estas horas, e tamén de moitos dinamizadores lingüísticos que para pechar tratos e operacións con tipos de organizacións non empresariais senón asociativas e deportivas fundamentalmente, que é o que máis temos, as súas horas de traballo están nesta franxa horaria. Entón isto é o que adapta bastante o convenio.

OS SERVICIOS LINGÜÍSTICOS E A SÚA COORDINACIÓN: A FIGURA DO CONSORCIO

Xesús M. Costas Abreu
Concello de Vigo

Marco legal: oficialidade e normalización.

- institucións públicas con responsabilidade na materia.
- sobre os servicios existentes.
- a figura do consorcio: cooperación entre institucións e servicios.

Anexo I:

Oficialidade lingüística e deber de coñecemento:

Os requisitos idiomáticos na selección do persoal e na provisión de postos de traballo nas administracións públicas. Xurisprudencia do Tribunal Constitucional e do Supremo.

Anexo II:

O marco xurídico do uso dos idiomas oficiais na Administración de xustiza.

O Tribunal Constitucional (T.C.).

A Lei orgánica e de harmonización do proceso autonómico, LOHAPA, a sentenza 76/1983 do T.C. e a Lei do proceso autonómico.

As leis de normalización lingüística vasca, catalana e galega de 1983 e as Sentencias 82, 83/ e 84/1986 do T.C.

O art. 34 da Lei da función pública catalana e a sentenza 46/1991 do TC.

O Tribunal Supremo (T.S.).

Primeira etapa: negación.

Segunda etapa: mérito xeral e esixibilidade excepcional.

Terceira etapa: esixibilidade xeral proporcionada.

Consideracións finais.

Marco legal: oficialidade e normalización

O tratamento xurídico, político... das linguas, da diversidade lingüística, ten unha estreita conexión con outras manifestacións do pluralismo e relaciónnase tamén coa estrutura de poder *inter* e *intra* comunitario nun determinado ámbito social e territorial, e coa súa dinámica.

Neste sentido, a formalización normativa destas cuestións reflicte as contradiccións que están na súa base; as leis en xeral, e a lexislación relativa ó réxime lingüístico, son susceptibles de diversas "lecturas" e análises como veremos: como normas ou leis "placebo", como leis "panca", como leis "gruyère"....

Para o que agora nos interesa, optaremos por partir de dúas hipóteses de traballo complementarias, unha evidente, que as leis son condicións necesarias pero non suficientes para lograr obxectivos sociais (obviamente cando un comparte as súas finalidades transformadoras), e a segunda, que os obxectivos perseguidos e consagrados legalmente (alomenos nunha parte